

Samhaldsfesti

TEITUR
VÁGADAL

Sjúkrarøktarfrøðilesandi

Hetta mystiska orðið, ið mangan verður haft á lofti. Fleiri siga at samhaldsfesti í Føroyum er í ferð við at verða avtikið. Serliga, er ta andstøðan, og hava sera nógv fakfeløg eisini róð upp undir hetta. Er tað so? Ella er hetta bara møsn, sum andstøðan roynir at siga?

Hvat merkir samhaldsfesti, kunnu vit spyrja okkum? Hyggur ein í orðabókina, verður sagt um orðið samhaldsfastur: “sum hevur samábyrgd og samstøðu við onnur (serst. í trongum tíðum).... (da. solidarisk)” (útgivið 1998 av Fróðskaparfelag Føroya)

Prinsippi um samhaldsfesti

er jú, at vit øll hava ábyrgd, av hvørjum øðrum, at vit hjálpa hvørjum øðrum. Besta dømið um hetta er jú skattaskipanin, pre flatskattin sjálvandi. Skattaskipanini var progressiv (hækkandi), tí at meirinntøkur hava jú meiri pening at arbeiða við, mótvegis láginntøkum. Og ein mjólkapakki kostar tað sama óansæð lønarstigi. Progressivt viðurkennur, at øll hava ikki líka góðan møguleika at liva, tí at tey hava ikki nokk av peningi. Logikkur fyri búrhøsn. Ella?

Framdar ósamhaldsfastar broytingar?

Aðrar skipanir eru eisini. Als, Heilsutrygd, heilsu- og almannaverk, Barsilsskipan, og ymiskt annað. Eru hesar skipanir broyttar?

1. **ALS:** Inngjaldið hækkað, men verður tað ikki kravt av háginntøkum at gjalda sama prosentstig, sum restina av samfelaganum. So nógv fyri solidaritet. Og hví skal ein straffast í 10 karensdagar, tí at ein er uppsagdur?
2. **Heilsutrygd:** Mánaðarlíga gjaldið er hækkað við 20,- kr, umframt at egin-gjald er hækkað við 100,- kr. Hví gjalda vit ikki prosentvíst? Og hví skulu tey 2000 fólkin, sum brúka nógvan heilivág gjalda gildið? Tey flestu hava kroniskar sjúkur og eru eldri! So nógv fyri solidaritet! Upprunaliga skuldi Heilsutrygd gjaldast yvir skattin.
3. **Heilsu og almannaverk:** Nærverkið kom við einari meting í 2009, at í

2015 fór at vera ein eyka tørvur í samfelagnum á 715 heilsustarvsfólkum. Henda meting er ikki tikin aftur ella broytt. Men hvat ger Løgtingið? Sparingar, sokallaðar rationaliseringar og ólógligir setanarsteðgir. Talið av fólki við tørv á veitingum frá Nærverkinum veksur, men skal hetta náast innan fyri sama krónutal. Nýggj starvsfólk vera ikki sett. Tey, sum hava sáttmálarrætt til fast starv, fáa ikki fast starv. Køkshjálpir, reingerð og ymist annað verður spart vekk, í sera stórum vanda fyri tey veiku og útsettu í samfelaganum. Tí at óvitandi politikkarir hava sett sparingar, sum stórstu neyðugu loysn í Føroyum. *Og tað uttan nakra sakliga grundgeving.*

Samhaldsfesti er hótt

Tað syrgiliga er at dugnaleys og óvitandi seta kósina í Føroyum. Hóast vallyfti! Vit hava longu sæð ein lands-

stýrismann, Jákup Mikkelsen, kosta føroyska samfelagnum 180 túsund krónur, og tað vegna ógegni. Løgtingsfólk megna ikki at siga sína fólkavaldu hugsan um vemmiliga egna ferða-, ella, kostnaðarendurgjald. Grundgevingin fyri at fáa flatskattin var prosentir, grundgevingin fyri hágmarkið í Als eru krónur. Er tað undarligt at vit eru ørkymlað?

Samábyrgd og samstøða

Spurningur er hvørt Føroya fólk vil vísa samábyrgd? Samgongulimir royna at lúgva um, at vælferðarsamfélagið verður varðveitt, men tekini vísa annað. Kunnu tit ikki bara vera erlig og vísa okkum tað borgarligu framtíðina? Ella bara svara kritikkinum? Hetta man vera friðarligasta samgonga nakrantíð.

Kanningar vísa at 80 % av fólki halda áfram í sínum sosiala arvi. *Ræðandi tøl, sum vísa at, er ein úr veikum umstøðum, so er tað sera sannlíkt ein verður veikur.*

Hetta gevur stóra ábyrgd til tey sterku um at vísa samábyrgd og samstøðu. Hetta er grundarlagið í tí norðurlenska vælferðarsamfelagaðinum. Hví eitt tað mest rættvísa samfelagaði í heiminum skal broytast til okkurt, sum ikki virkar fyri fjøldina, kann ein bert undrast yvir.

Vil bera ein síðstu heilsan til Jenis av Rana, og mín egna flokk, Sjálvstýrisflokkin. Tykkara andstyggiligu dupultmoralsku hyklarar. Jenis av Rana hevur spýtt í gronina á sínum egnu veljarum. Kári P. Højgaard hevur selt tí sosial-liberalu hugsjónina fyri sín egna maga og pensjón. Høvdu hesi menn verið menn, so høvdu teir lisið skriftina á veggnum og latið betur (konu)fólk komið til. Eg fáði ikki definera tí politisku støðu annað enn: Fy for den lede!

Barnadópstala

RICHARD
DANIELSEN

Nakað síðani helt ein prestur eina talu - til forsvar fyri barnadóp- í sjónvarpinum. Eg skrivaði hesar reglur beinanvegin, men bløðini hava vist so nógv tilfar, at ofta er ringt at sleppa frammat, og tí er longu ein tíð gingin, síðan talan var hildin, men eg haldi henni tørvar nakrar viðmerkingar, og tí sendi eg hesar reglur nú.

Eitt sum hesin prestur segði, var at Jesus segði einki um, hvussu dópur skuldi fara fram. Ein undarlig útsøgn. Við hesum vildi hann nokk siga, at vit gera, sum vit vilja, hvussu vit útføra dópin, og

nær vit gera tað, og skuldi tað vist verða eitt forsvar fyri barnadóp. Hvussu skulu vit bera okkum at við restina av skriftini, um man kann gera hetta og hatta, við tað at Jesus ikki persónliga hevur sagt nakað um tað, meðan hann var á foldum.

Meinar hesin prestur tað, at tað, sum tann Heilaga skriftin annars sigur, ikki eru Jesusar orð eisini. Skriftin er jú innblást av Heilaga Andanum, og presturin hoyrir jú til eina kirkju, sum játtar tréindina.

Hann segði eisini, at eingi krøv eru sett til tann, sum

skal doypast. Eg minnst meg ikki hava hoyrt eina slíka útsøgn fyrr. Hvat sigur hann til tað, sum Filip evangelistur, samtíðarmaður apostlana, sigur við hirðmannin úr Etiopia:

“Trýrt tú av øllum hjarta tínum, so kann tað verða gjørt.” Áp. 8,37.

Presturin gjørdi eisini álop á dópin av vaksnum. Skilti eg hann rætt, so leggja vit ov nógv vekt á, at ein má trúgva. Presturin má vita, at kirkjan eisini setur krøv til, at trúgv má vera fyrst, tí var tann skeiva læran um barnadóp uppfunnin eini 200 ár eftir Krist, aftaná at apostlarnir allir vóru deyðir, og Nýggja Testamentið var avsluttað. Tá kom læran um, at ein gumba skuldi siga fyri barnið, at tað trýr, ein fullkomiliga ókend læra í Bibliuni, eingin nýfðingur kann trúgva, trúgvinn kemur av at hoyra. Hatta er ein vitleys læra, tað má ein og hvør ásanna, sum er ærligur við seg sjálvan. nýfðingar

kunnu ikki trúgva og enn minni kunnu teir vera vantrúgvandi, teir eru jú bara nýfðingar og hoyra Harranum til, og har nýtist eingin dópur avtrat.

Her fór kirkjan so ómetaliga skeiv eisini, við tað at teir trúðu, at barnið fór fortapt, um tað ikki var doypt. Teir mannaðu bát og settu kanska mannalív í váða viðhvørt, tá ið teir fóru yvir streymhørðu sund og firðir okkara í ódnarveðri við nýfðingum til dóp. Her setti kirkjan sanniliga krøv. Eg hugsí tó, at í dag hugsar eingin á handa hátt.

Eg eri ikki glaður fyri at skriva á henda hátt, eg ynski ikki at vera provikerandi, eg eigi nógvur vinir innan kirkjufólk, eisini prestar, men eg má tala at um hetta, sum eg siggi er so skeivt. Vit eru so nógv upplýst í dag, meiri upplýst enn tey vóru í farnum øldum, tá ið fólk ikki hevði høvi at lesa skriftirnar sjálv. Er ikki tíð til, at kirkjan tekur til umhugsunar at halda uppat við barnadópi,

hví ikki gera sum frikirkjurnar og heldur bara signa bønnini, tá kundi nógv verið annarleiðis og minkað hevði verið um kluftina ímillum okkara. Eg havi hoyrt, at tað í 1930num fór ein adressa runt í Føroyum um at droppa barnadóp og heldur bara signa bønnini, men tað kom ikki ígjøgnum.

Væntandi havi eg øll trúgvandi innan kirkjugátt við mær, tá ið eg sigi, at tey lita ikki á barnadóp til frelsu, hví hava annars eisini kirkjufólk evangeliskar fundir, um at umvenda seg og trúgva á Jesus. Hví vitna tey sjálv um, tá ið tey komu til trúgv á Jesus og vóru frelst frá tí myrkri tey livdu í í syndini, soleiðis, sum vit øll kunnu vitna um, at vit hava livað í, inntil Jesus broytti lív okkara av náði sínari.

Hinvegin veit eg, at barnadópur er ein stór hending í lívi mangra, sum eru uppvaksin í hesum. Men tað kundi verið ein líkastór hending og mangan betri, um læran

um endurføðing í hesum var tikin burtur úr læru fólka-kirkjunar og áslettingin sjálv eisini, men, at bønnini bert vóru borin fram til Harran í bøn. Hevði tann føroyska fólkakirkjan torað at tikið eitt so drastist stig, hevði mangt kunna verið ørðvísi og mangar misskiljanir fingnar av vegnum.

Kendi danski kirkjumaðurin og sálmayrkjarin N.S.F. Grundtvig trúði ikki á barnaásletting til frelsu. T.d. stendur í lívsøgu hansara at hann einaferð hevði eina samrøðu við ein Hammerich um eina nýggja týðing av Nýggja Testamenti. Har sigur Grundtvig soleiðis: “ Det er egentlig noget splittergalt man vil med den nye oversættelse, vi bliver dog ikke disciple ved at døbes.”

Fuglafirði 7. apríl 2012.